

POSTANOWIENIE

28 kwietnia 2026 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Roman Trzaskowski

na posiedzeniu niejawnym 28 kwietnia 2026 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa K.A. i M.A.
przeciwko Syndykowi masy upadłości Bank spółce akcyjnej w upadłości w W.
o ustalenie,
na skutek skargi kasacyjnej Syndyka masy upadłości Bank spółki akcyjnej w
upadłości w W.
od wyroku częściowego Sądu Apelacyjnego w Łodzi
z 26 sierpnia 2024 r., I ACa 1302/24,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. pozostawia rozstrzygnięcie o kosztach postępowania kasacyjnego do orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem częściowym z 26 sierpnia 2024 r. Sąd Apelacyjny w Łodzi oddalił apelację pozwanego od wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z dnia 19 lipca 2022 r. w zakresie ustalającym nieistnienie stosunku prawnego wynikającego z bliżej oznaczonej umowy kredytu hipotecznego z dnia 15 czerwca 2007 r., podpisanej dnia 22 czerwca 2007 r.

W skardze kasacyjnej, w uzasadnieniu wniosku o jej przyjęcie do rozpoznania, pozwany wskazał przyczyny kasacyjne określone w art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. Zdaniem skarżącego w sprawie występują istotne zagadnienia prawne wyrażające się w pytaniach:

- czy postanowienie umowy kredytu mające charakter klauzuli abuzywnej może być uznane za bezskuteczne wobec masy upadłości (art. 84 ust. 1 ustawy z 28 lutego 2003 r. - Prawo upadłościowe, tekst jedn. Dz.U. z 2022 r. poz. 1520 ze zm.; dalej – „p.up.”) wobec tego, że postanowienie prowadzi do upadku umowy na skutek usunięcia z niej klauzul abuzywnych, a zatem utrudnia ono osiągnięcie celu postępowania upadłościowego, jakim jest pełne zaspokojenie wierzycieli przez skutek w postaci upadku umowy kredytu zawartej przez kredytodawcę i brak spłaty rat takiego kredytu do masy upadłości?;

- czy postępowanie sądowe z powództwa kredytobiorcy o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego z umowy kredytu waloryzowanego (indeksowanego albo denominowanego) do waluty obcej, wytoczone przeciwko upadłemu bankowi (kreditodawcy), jest sprawą „o wierzytelność, która podlega zgłoszeniu do masy upadłości” w rozumieniu art. 145 ust. 1 p.up. i tym samym podlega zawieszeniu na podstawie art. 174 § 1 pkt 4 lub art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. w związku z art. 144 ust. 1 i z art. 145 ust. 1 pr.up. do czasu rozpoznania zgłoszenia wierzytelności na liście wierzytelności lub, odpowiednio, odmowy uwzględnienia wierzytelności na liście i wyczerpania trybu określonego ustawą?

Ponadto wskazał, że istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących poważne wątpliwości i rozbieżności w orzecznictwie sądów, tj.: art. 174 § 1 pkt 4 k.p.c. w związku z art. 144 ust. 1 i z art. 145 ust. 1 pr.up. oraz art. 177 § 1 pkt 1 k.p.c. w związku z art. 144 ust. 1 i z art. 145 ust. 1 pr.up.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Z art. 398¹ § 1 k.p.c. wynika, że skarga kasacyjna przysługuje co do zasady od prawomocnych orzeczeń sądów drugiej instancji, a więc orzeczeń wieńczących dwuinstancyjne postępowanie sądowe, w którym sądy obu instancji dysponują pełną kognicją w zakresie faktów i dowodów. Jednakże zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania tylko wtedy, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W zamyśle ustawodawcy skarga

kasacyjna stanowi zatem nadzwyczajny środek zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym, w szczególności przez zapewnienie jednolitej wykładni i stosowania prawa. Wyłączną podstawą oceny pod kątem przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania są wskazane w niej przyczyny kasacyjne wraz z uzasadnieniem (art. 398⁴ § 2 k.p.c.).

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego, skarżący, który jako uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazał przyczynę określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., powinien odpowiednio sformułować zagadnienie prawne, wskazać przepisy prawa, na których tle zagadnienie się wyłoniło oraz przedstawić argumentację jurydyczną uzasadniającą możliwość rozbieżnych ocen prawnych oraz świadczącą o istotności tego zagadnienia (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, Nr 1, poz. 11; z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl.; z 9 kwietnia 2015 r., V CSK 547/14, niepubl.). Zagadnienie jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej i rozstrzygnięcia sprawy, w której zagadnienie powstało (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 18 września 2012 r., II CSK 180/12, niepubl. oraz z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14, niepubl.), wywołuje poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16, niepubl.).

Powołanie się zaś na przyczynę kasacyjną przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wykazania przez stronę skarżącą, że chodzi o wykładnię przepisów prawa, których treść i znaczenie nie zostały dostatecznie wyjaśnione w dotychczasowym orzecznictwie lub, że istnieje potrzeba zmiany ich dotychczasowej wykładni, podania, w drodze stosownego jurydycznego wywodu, na czym owe wątpliwości polegają, a także że mają one poważny oraz rzeczywisty charakter i ich rozstrzygnięcie wiąże się z rozpatrywaną sprawą i jest istotne z punktu widzenia wyniku postępowania oraz publicznoprawnych funkcji skargi kasacyjnej. Jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o

występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu (por.m.in. postanowienia z 15 października 2002 r., II CZ 102/02, niepubl.; z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07, niepubl.; z 8 lipca 2008 r. I CSK 111/08, niepubl.; z 20 listopada 2015 r., III CSK 269/15, niepubl.; z 20 maja 2016 r., V CSK 692/15, niepubl.; z 3 sierpnia 2017 r., IV CSK 85/17, niepubl.; z 7 grudnia 2017 r., I CSK 499/17, niepubl.; z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 571/17, niepubl.).

W orzecznictwie Sądu Najwyższego wyjaśniono, że pojęcia „postępowań dotyczących masy upadłości” nie można utożsamiać z postępowaniami o wierzytelności podlegające zgłoszeniu do masy upadłości, o których mowa w art. 145 ust. 1 pr. upadł. (zob. wyrok Sądu Najwyższego z 9 listopada 2017 r., I CSK 672/17, niepubl.). Wyjaśniono również, że z racji charakteru powództwa o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego z umowy kredytu tego rodzaju roszczenie nie może być realizowane w trybie sporządzenia listy wierzytelności, nie jest zobowiązaniem pieniężnym ani zobowiązaniem majątkowym niepieniężnym upadłego, które może być przekształcone w zobowiązanie pieniężne, zaś pozytywne rozstrzygnięcie takiego żądania na drodze sądowej nie jest tytułem egzekucyjnym podlegającym przymusowemu wykonaniu, tak jak wyciąg z zatwierdzonej przez sędziego komisarza listy wierzytelności, zawierający oznaczenie wierzytelności oraz sumy otrzymanej na jej poczet przez wierzyciela (art. 264 ust. 1 pr. upadł.). Sprawa o tego rodzaju roszczenie z powództwa kredytobiorcy będącego konsumentem przeciwko bankowi, co do którego w toku postępowania ogłoszono upadłość, nie jest więc sprawą „o wierzytelność, która podlega zgłoszeniu do masy upadłości” w rozumieniu art. 145 ust. 1 pr. upadł., a tym samym postępowanie w tym przedmiocie może być podjęte z chwilą ustalenia osoby pełniącej funkcję syndyka (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego z 8 kwietnia 2025 r., I CSK 3383/24, niepubl., z 28 maja 2025 r., I CSK 236/25, niepubl., z 29 maja 2025 r., I CSK 2721/24, niepubl. i z 11 czerwca 2025 r., I CSK 3309/24, niepubl.).

Zagadnienie, czy postanowienie umowy kredytu mające charakter klauzuli abuzywnej może być uznane za bezskuteczne wobec masy upadłości na podstawie art. 84 ust. 1 p.up., nie zostało bliżej uzasadnione – w szczególności w

uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący nie ustosunkował się do argumentacji Sądu Apelacyjnego, który zwracał uwagę, że sankcji określonej w tym przepisie nie można zastosować do postanowień umownych uznanych za nieważne, skoro nie wywołują one żadnych skutków prawnych w stosunku do masy upadłości - i już z tego względu nie może uzasadniać przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania. Ponadto Sąd Najwyższy wyjaśniał już (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego z 9 kwietnia 2026 r., I CSK 3371/25, niepubl.), że ogłoszenie upadłości przedsiębiorcy nie ma wpływu na ocenę abuzywnego charakteru postanowień umów, które zawarł z konsumentami, jak również na powstające z mocy prawa skutki ich abuzywności, gdyż oceny, czy postanowienie umowne jest niedozwolone (art. 3851 § 1 k.c.), dokonuje się według stanu z chwili zawarcia umowy (uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 20 czerwca 2018 r., III CZP 29/17, OSNC 2019, Nr 1, poz. 2). Abuzywne klauzule indeksacyjne są od początku, z mocy samego prawa, dotknięte bezskutecznością na korzyść kredytobiorcy, chyba że następnie udzieli on świadomej i wolnej zgody na te klauzule i w ten sposób przywróci ich skuteczność z mocą wsteczną (zob. uchwałę siedmiu sędziów Sądu Najwyższego - zasada prawna - z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, Nr 9, poz. 56).

Sformułowane przez skarżącego wątpliwości nie uzasadniają w konsekwencji wniosku o wystąpieniu przyczyn z art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c.

Z tych względów, na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c., Sąd Najwyższy postanowił, jak w sentencji.

Roman Trzaskowski

(K.L.)

[SOP]

